gemeente
Het Hogeland

Raadsvoorstel

Onderwerp	**Programmakader Nationaal Programma Groningen (NPG)**
Datum:	27 november 2019
Agendapunt:	9
Behandeling:	Opinierend en Besluitvormend
Portefeuillehouder(s):	Kristel Rutgers
Steller:	Nanda Pellenbarg n.pellenbarg@hethogeland.nl en Hans Veldhuish.veldhuis@hethogeland.nl
Zaaknummer:	

1. Samenvatting

Het is de hoogste tijd dat Groningen en daarmee ook gemeente Het Hogeland perspectief krijgt voor een duurzame toekomst. Met het Nationaal Programma Groningen (NPG) gaan we daar samen met inwoners, bedrijven, overheden en andere organisaties richting aan geven. Samen werken aan een bloeiende toekomst voor Groningen en Het Hogeland met perspectieven op het gebied van economie, werken en leren, leefbaarheid, natuur en klimaat. Met het NPG kansen verzilveren voor Het Hogeland.

Voor het ontwikkelen van programmaplannen en opstellen van projectaanvragen is een Programmakader NPG opgesteld. Een kapstok voor de uitwerking van lokale programmaplannen, een thematisch programmaplan, specifieke programma's en een toekomstbeeld 2040, gericht op perspectief voor inwoners van Groningen, toekomst voor het gebied en realiseren van ambities.

Het NPG bestuur heeft het programmakader NPG met daarin de ambities voor de komende tien jaar vastgesteld en ter besluitvorming aangeboden aan raden en Staten op 3 oktober 2019. Na vaststelling door raden en Staten hanteert het NPG bestuur dit kader om projecten te beoordelen.

Voor het NPG is voor de aankomende 10 jaar 1,15 miljard euro als startkapitaal beschikbaar. In het programmakader NPG staat waaraan plannen en projecten moeten voldoen om voor een bijdrage in aanmerking te komen. Het is opgesteld in nauwe samenwerking tussen het NPG bestuur, de gemeenten in het aardbevingsgebied, de provincie Groningen en andere belanghebbenden.

Om de voortgang van het NPG inzichtelijk te maken en te bepalen hoe Groningen ervoor staat, nu en over tien jaar, wordt gebruik gemaakt van de zogeheten maatstaf Brede Welvaart. Hiermee worden bijvoorbeeld de gezondheidssituatie, veiligheid en het opleidingsniveau gemeten. Ook de beeldvorming over Groningen wordt gemeten. Dit wordt gedaan door te kijken naar het imago. Om de Brede Welvaart en het imago te verbeteren zijn in het programmakader ambities geformuleerd op vier verschillende gebieden: Economie, Werken en leren, Leefbaarheid, Natuur en klimaat. "Het NPG is pas geslaagd als Groningers weer vertrouwen hebben in de toekomst en hun situatie merkbaar is verbeterd."

Aan de hand van het programmakader NPG kunnen plannen worden ontwikkeld. Lokale plannen (afzonderlijk per aardbevingsgemeente) worden opgesteld samen met inwoners, bedrijven en/of organisaties. Maar ook een thematisch plan ten gunste van de gehele provincie Groningen. Denk daarbij aan projecten die de economie en werkgelegenheid stimuleren en bijdragen aan het klimaat en de leefbaarheid voor het gehele gebied. Bedrijven, organisaties en gemeenten stellen dit plan samen met het programmabureau en de provincie op.
Inwoners met een goed idee kunnen terecht bij het NPG programmabureau. De medewerkers van het bureau denken graag mee en brengen initiatiefnemers met de juiste partijen in contact. Het is overigens ook mogelijk om rechtstreeks contact op te nemen met de NPG adviseur van gemeente Het Hogeland als het een idee is voor het lokaal programmaplan Het Hogeland.

2. Gevraagd of voorgesteld besluit

Het college stelt voor om in te stemmen met het programmakader NPG.

3. Inleiding

Zoals bekend is door de gemeenteraden en Provinciale Staten een bestuursovereenkomst vastgesteld voor het NPG, gecompleteerd met een nadere uitwerking in het document ‘een programma dat groeit’.

In de raadsvergadering van 10 juli 2019 is in de gemeenteraad van Het Hogeland gesproken over de startnotitie NPG met daarin beschreven de aanpak, het proces en de planning voor Het Hogeland, alsmede over het concept programmakader NPG en heeft u uw kaders gesteld. Op 29 juni en 10 september zijn er bijeenkomsten georganiseerd voor alle betrokken gemeenteraden en Provinciale Staten over het programmakader NPG. In een bijlage treft u aan op welke wijze de inbreng van de gemeenteraden en Provinciale Staten is verwerkt in het Programmakader NPG. De input van gemeenteraden en Provinciale Staten op het concept Programmakader NPG heeft geleid tot een definitieve versie.
Het NPG bestuur heeft dit vastgesteld in zijn vergadering van 19 september 2019 en op 3 oktober 2019 aangeboden aan de betrokken besturen, college van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten.

Het programmakader NPG kan nu definitief en conform planning worden vastgesteld doorde raden van de betreffende gemeenten, waaronder uw raad.

4. Ambitie programmakader NPG

In een bijlage treft u het Programmakader NPG aan. Eén centraal programmakader met daarin de spelregels voor het opstellen van lokale programmaplannen en het thematische programmaplan, gericht op toekomstperspectief voor Brede Welvaart in de regio.

Brede Welvaart is een nieuwe maatstaf die door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) wordt gebruikt om welvaart te meten. Die maatstaf gaat uit van de gedachte dat welvaart over meer gaat dan economie. Brede Welvaart gaat naast economische groei ook over gezondheid, welbevinden, de kwaliteit van natuur en milieu, opleidingsniveau en vertrouwen in politiek en bestuur. Brede Welvaart sluit aan bij werken aan duurzaam toekomstperspectief. In het Programmakader wordt Brede Welvaart geconcretiseerd.

Perspectief bieden hangt nauw samen met de complexe problematiek die het gevolg is van de door gaswinning veroorzaakte aardbevingen. Zo heeft schade, met name meervoudige schade, en de afhandeling daarvan een negatieve invloed op de fysieke en mentale gezondheid en veiligheidsgevoel. De dreiging van aardbevingen gaat in de hoofden van de mensen zitten. Zolang schadeherstel en versterking niet op orde zijn, en het gevoel van veiligheid niet is hersteld, kan het NPG geen succesvolle resultaten opleveren.

Werken aan toekomstperspectief is daarom gericht op schadeherstel en versterking enerzijds en het NPG anderzijds, met ieder hun eigen financieringsstroom. Daar waar mogelijk moeten deze trajecten in synergie verlopen, maar in geen geval mogen ze elkaar vertragen.

Om de voortgang van het NPG inzichtelijk te maken en te bepalen hoe Groningen ervoor staat, nu en over tien jaar, wordt gebruik gemaakt van de zogeheten maatstaf Brede Welvaart. Hiermee worden bijvoorbeeld de gezondheidssituatie, veiligheid en het opleidingsniveau gemeten. Ook de beeldvorming over Groningen wordt gemeten. Dit wordt gedaan door te kijken naar het imago.

Om de Brede Welvaart en het imago te verbeteren zijn in het programmakader NPG ambities geformuleerd op vier verschillende gebieden:

1. Economie,
2. Werken en leren,
3. Leefbaarheid,
4. Natuur en klimaat.

“Het NPG is pas geslaagd als Groningers weer vertrouwen hebben in de toekomst en hun situatie merkbaar is verbeterd."

5. Doelstellingen per ambitie

Om de Brede Welvaart en het imago van Groningen te verbeteren, zijn in het NPG ambities geformuleerd op vier gebieden. Voor elke ambitie is een doelstelling geformuleerd.

1. **Economie** (De Bruto Toegevoegde Waarde stijgt in Groningen sterker dan gemiddeld in Nederland).
2. **Werken en leren** (Iedere gemeente in het aardbevingsgebied presteert beter op de netto-participatiegraad, het gemiddeld besteedbaar inkomen en uitstroom per opleiding dan de gemiddelde ontwikkeling in haar referentiegroep).
3. **Natuur en klimaat** (De regio presteert beter op biodiversiteit -Living Planet Index- dan het Nederlands gemiddelde).
4. **Leefbaarheid** (Iedere gemeente in het aard bevingsgebied presteert beter op de leefbarometer -CBS- dan de gemiddelde ontwikkeling in haar referentiegroep).

In het programmakader NPG staan alle hoofd- en subindicatoren per ambitie op een rij.

6. Randvoorwaarden

Het NPG bestuur toetst de programmaplannen niet alleen aan hun bijdrage ten opzichte van de vier ambities, maar ook aan de volgende zes randvoorwaarden.

- **Participatie.** Inwoners krijgen een passende en aantoonbare rol om mee te doen bij het voorbereiden en opstellen van programmaplannen. Inwoners, gemeenten, bedrijven en organisaties moeten ook actief betrokken zijn bij het maken van het thematische programmaplan. Het NPG bestuur kijkt bij de beoordeling van de programmaplannen naar de kwaliteit van de participatie en de concrete waarde.
- **Integraliteit.** Het NPG moet een verbindende rol spelen in de samenleving. Daarom wordt bij het toetsen gekeken op welke manier integraal is bijgedragen aan alle ambities van het NPG. In het geval dat een ambitie niet kon worden meegenomen, moet duidelijk beargumenteerd zijn waarom dat niet kon.
- **Proportionaliteit**. Het NPG geeft niet alleen grote financiële bijdragen. De proportionele impact is van belang. De middelen van het NPG vormen een investeringsbudget, dat ontwikkelingen in de goede richting mogelijk maakt en aanjaagt. Het geld moet zoveel mogelijk werken als hefboom voor vervolginvesteringen.
- **Samenhang.** Het NPG vormt een geheel van lokale programmaplannen, het thematische programmaplan, de speciale programma's en Toekomstbeeld 2040. Uitgangspunt daarbij is dat dit geheel meer moet zijn dan de som der delen en in samenhang moet worden uitgevoerd voor een maximaal synergie-effect. Afstemming en uitwisseling is daarom een eis. Alle programma's en projecten moeten bijdragen aan de brede welvaart.
- **Toekomstbestendigheid**. Het NPG richt zich op het versterken van de brede welvaart nu én in de toekomst. Projecten moeten toekomstbestendig, doorlopend en op termijn zelfstandig kunnen voortbestaan en bijdragen aan het toekomstperspectief van de inwoners.
- **Cofinanciering.** De 1,15 miljard euro van het NPG is een startkapitaal voor investeringen. Dat betekent dat programma's en projecten waar mogelijk in cofinanciering moeten voorzien met andere publieke en/ of private middelen. Voor de thematische programma's en projecten geldt een cofinancieringseis van 50% van de totale begroting. Voor lokale programma's is cofinanciering geen harde voorwaarde. Wel moeten gemeenten in het aardbevingsgebied in hun lokale plannen laten zien welke partijen een bijdrage leveren. Daarbij is het streven om ook daar het hefboomeffect maximaal te laten zijn.

7. Speciale programma's

Een deel van de NPG middelen is gekoppeld aan de onderstaande speciale programma's die ook bijdragen aan de ambities van het NPG.
Het erfgoed- en zorgprogramma doen dat via investeringen in de fysieke leefomgeving. Het programma bewonersinitiatieven en het Toekomstbeeld 2040 zijn gericht op investeringen in de inwoners van Groningen.
Deze programma's worden in het programmakader toegelicht.

- Erfgoedprogramma
- Zorgprogramma
- Programma bewonersinitiatieven
- Bewonersinitiatieven boven de 10.000
- Toekomstbeeld 2040

8. Monitoring van effecten, rapportages en evaluatie

De ambities en doelen vormen de basis voor monitoring van de effecten op basis van indicatoren. De indicatoren en monitoringsinformatie vormen geen doel op zich voor het NPG. Ze worden gebruikt om zoveel mogelijk inzicht te krijgen in

- de impact van het programma,
- hoeverre het NPG op schema ligt in de uitvoering en realiseren van ambities
- waar bijgestuurd moet worden
- het signaleren van successen
- het leren van lessen

Om dit mogelijk te maken is het uitgangspunt dat de monitoringsinformatie waar mogelijk voor iedereen beschikbaar komt via een openbaar toegankelijk dashboard.

Het programmabureau NPG maakt één keer per jaar een voortgangsrapportage ten behoeve van de voortgang in de uitvoering van het NPG. In onze eigen gemeente wordt de voortgang ook gerapporteerd via de beleid- en begrotingscyclus.

Het programmakader vormt ook de basis voor een uitvoeringsprogramma om het NPG in te richten als een lerend systeem, waarbij door monitoring en evaluatie nieuwe kennis wordt ontwikkeld. In het kader van deze lerende evaluatie vindt in 2023 een integrale evaluatie plaats over de eerste vier jaar van de looptijd van het NPG.

9. Vervolgtraject

Vaststelling van het NPG programmakader door de gemeenteraad betekent dat er gestart kan worden met het ontwikkelen van een plan van aanpak om te komen tot een lokaal programmaplan Het Hogeland.

Dit plan van aanpak beschrijft de vorm en wijze waarop het lokaal programmaplan Het Hogeland ontwikkeld gaat worden, rekening houdend met het programmakader. Het gaat tevens in op een te ontwikkelen afwegingskader met de couleur locale en een prioriteringsmodel voor het bestuur, een participatiestrategie, een format voor projectaanvragen en een model kansenkaart.

Het door het college vast te stellen plan van aanpak, voorzien van een raadsmemo voor de gemeenteraad, vormt de leidraad voor het begeleiden van het proces van projectaanvragen, het opstellen van het lokaal programmaplan NPG Het Hogeland en voorbereiden van de uitvoering.

Het tijdpad ziet er dan als volgt uit:

1. Werving en selectie NPG capaciteit - Q4 2019
2. Plan van aanpak lokaal programmaplan NPG Het Hogeland - Q 4 2019
3. Begeleiden en indienen lokale projectaanvragen NPG - Q1 en Q2 2020
4. Opstellen programmaplan met kansenkaart - Q2 2020
5. Bespreking kansenkaart/concept programmaplan in gemeenteraad - medio 2020
5. NPG programmaplan in college van B&W en NPG bestuur - medio 2020
6. Bespreking en vaststelling programmaplan NPG Het Hogeland met kansenkaart - september 2020

Voor de goede orde melden we u dat het financieel verdeelmodel van de 1,15 miljard euro niet tijdig heeft geleid tot een gedeelde uitkomst. In de vergadering van 4 november 2019 vergadert het NPG bestuur opnieuw over een te herzien rapport door het bureau AEF. In de veronderstelling dat dit gaat leiden tot een besluit, zal u als raad een voorstel tot instemming worden gedaan in de maand december 2019. Kortom, het financieel verdeelmodel wordt in raden en staten niet tegelijkertijd met het programmakader NPG behandeld.

Bijlagen:

1. Concept raadsbesluit
2. Aanbiedingsbrief bij programmakader NPG
3. Programmakader NPG
4. Reactienota programmakader
5. Verslag bijeenkomst gemeenteraden en Provinciale Staten 10-9-2019
6. Overzicht verwerking inbreng raden en Staten
7. Uitleg systematiek referentiegebieden

Winsum, 14 november 2019

Burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland,

Gemeentesecretaris,	Burgemeester,
Paul van Vilsteren	Henk Jan Bolding